

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल
फैसला

२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ३७९

पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०२३५

मुद्दा:- आयकर (२०७२/०७३) ।

श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड, बिराटनगर (रानी), मोरङ (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को हकमा ऐ.का. अधिकार प्राप्त ग्रुप भाईस प्रेसिडेन्ट अमित कुमार जैन..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट..... १ }
श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा

शुरु निर्णय मिति : २०७५।०४।१७

प्रशासकिय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री बिनोद बहादुर कुँवर

निर्णय मिति: २०७७।२।२५

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ

: विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठ

प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी

: विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अविलम्बित नजीर: x

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।२।२५ मा भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडको आ.व. २०७२/०७३ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार निकासि तर्फ रू.८,०८,०५,५८७।- करयोग्य नोक्सानी कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७३।०९।२६ मा आय विवरण पेश गरेको।
२. आ.व. २०७२/०७३ को लागि ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट कर परीक्षण हुँदा करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण र सो साथ संलग्न कागजात, फांटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाई विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको यस आ.व. २०७२/०७३ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको तथा कट्टी गर्न नपाइने खर्च कट्टी दावी गरेकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि निकासी तर्फको संशोधित करयोग्य नोक्सानी रू.३,०२,२४,३११।- तथा उद्योग तर्फको करयोग्य आय रू.५,१०,५४३।- कायम गर्नुपर्ने तथा भुक्तानीमा कर कट्टी गरी दाखिला गर्नुपर्ने सो बमोजिम नगरेको तथा कट्टी गरेको रकम आयकर ऐन, २०५८ ले तोकेको समयमा राजस्व दाखिला गरेको नपाइएकोले कर, व्याज शुल्क समेत जम्मा रू. ३,९८,४६३।- निर्धारण गर्नु पर्ने भएकोले उल्लेखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को १०१ (६) र दफा ९० (८) बमोजिम विस्तृत व्यहोरा खुलाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७५।०३।३१ मा सूचना जारी भएको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०३।३१ मा जारी भएको सूचना करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले मिति २०७५।०४।०१ मा

बुझी लिई सो को लिखित जवाफ म्यादभित्रै श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर समक्ष मिति २०७५।०४।११ मा पेश गरेको।

४. करदाताले यस आ.व. २०७२/०७३ को लागि आयकर ऐन २०५८ को दफा ९६ बमोजिम आय विवरण पेश गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० (१) बमोजिम कट्टी गर्न पाउने गत आ.व. २०७१/०७२ बाट जिम्मेवारी सरेको व्यवसायको नोक्सानी रु.८,१९,३७,३६१।- कट्टी दावी गरेको देखिदा यस कार्यालयबाट करदाताको आ.व. २०७१/०७२ को संशोधित कर निर्धारण हुंदा रु.३,८६,९४,६७९/- करयोग्य आय कायम हुन गएको हुंदा बढी समायोजन गरेको नोक्सानी रु.४,३२,४२,६८२।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० को उपदफा (१) बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने तथा आफ्ना सम्बद्ध निकाय भूकृटी पल्प एण्ड पेपरलाई निर्व्याजी रूपमा सापट दिएको रकम रु.३,७६,९९३।- यस वर्षको ऋण रकममा भुक्तानी गरेको औषत वार्षिक व्याज दर ८.२२ प्रतिशतले हुने रु.३०,९८८।- व्याज रकम ऐनको दफा १४ (१) बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने भनी साथै करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) बमोजिमको व्यवस्था विपरित यस वर्ष कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात ३,२७,१७७।- के.जी. को मौज्जात मूल्यांकन रु.२,६२,२७,०७६।- गरेको हुंदा उक्त अन्तिम मौज्जातको पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम मूल्यांकन गर्दा रु. २९,७२,५५५।- ले न्यून मूल्यांकन गरी सोही रकम वरावरले व्यापार मौज्जात लागत खर्च बढी दावी गरेको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ बमोजिम लागत खर्च कट्टी त्यस्तै करदाताको आ.व २०७२/०७३ को व्यापार मौज्जातकाले लागत खर्च गणनामा Finished Goods को अन्तिम मौज्जात रु.८,०३,८१,१२९।- रहेको देखिंदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (४) मा भएको व्यवस्था बमोजिम आ.व. २०७२/०७३ मा अन्तिम मौज्जातमा रहेका सामानहरू लागत मूल्य/वजार मूल्य भन्दा कममा मुल्यांकन गरी यस आ.व. २०७२/०७३ को अन्तिम मौज्जात कायम गरी रु.४८,४५,५९४।- ले लागत खर्च बढी दावी गरेको पाईएकाले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (४) बमोजिम लागत खर्च कट्टी नपाउने र करदाताले यस आ.व.को लागि आय विवरण साथ पेश गरेको वित्तीय विवरण अनुसार को स्थानीय विक्री ७,२६,५६,४६२।- र निर्यात रु.१,४०,९९,५९,४०९।-रहेको हुंदा करदाताको स्थानीय विक्री र निर्यातको कारोवारमा फरक फरक करको दर आकर्षित हुने देखिंदा उक्त कारोवारमा करदाताको औद्योगिक तर्फको आय रु.५,१०,५४३।- निर्यात तर्फको करयोग्य आयबाट हटाई औद्योगिक तर्फको करयोग्य आयमा समावेश गरी सोही ऐनको अनुसूची-२ बमोजिम २० प्रतिशतका दरले कर गणना गर्नुपर्ने ठहर्नाले प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७२/०७३ को लागि देहाय अनुसार निकासी तर्फको संशोधित करयोग्य

नोकसानी रु.३,०२,२४,३११।- तथा उद्योग तर्फको करयोग्य आय रु.५,१०,५४३।- कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०४।१७ मा भएको निर्णय ।

५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७५।०४।१७ मा जारी गरेको आ.व. २०७२/०७३ को आयकरतर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७५।०५।१७ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।
६. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०४।१७ मा करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडको नाममा भएको संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धमा हेर्दा नोकसानी खर्च बढी कट्टी सम्बन्धमा निवेदकले लिएको जिकिर तथा प्रमाणको छानविन, विश्लेषण एवं भिडान गरी पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नको लागि कार्यालयमा पठाउनु पर्ने तथा ब्याज खर्च सम्बन्धमा एकातर्फ तरलता अभाव देखाई बैंकबाट कर्जा लिई ब्याज खर्च कट्टी गरेको अर्कोतर्फ आफूसंग भएको रकम अन्य फर्मलाई ब्याज नलिईकन लामो समयसम्म सापटी दिएको तथा उधारोमा समान विक्री गरी असुल उपर नगरेको हुँदा समानुपातिक हिसाबले हुन आउने हदसम्मको बैंक कर्जामा निवेदकले कट्टी गरेको ब्याज खर्च आयकर ऐन (संशोधन सहित), २०५८ को दफा १४ (१) बमोजिम अमान्य गर्ने गरी कार्यालयबाट भएको निर्णय कानून सम्मत देखिएको साथै कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात कम मूल्याङ्कन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा निवेदकले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) र (८) बमोजिम कच्चा जुटको अन्तिम मौज्जात गणना नगरी औसत लागत तरिकाबाट अन्तिम मौज्जात लागत गणना गरेको हुँदा कार्यालयबाट पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम कच्चा जुटको अन्तिम मौज्जात गणना गरी व्यापार मौज्जात लागत खर्च गणना गर्दा बढी खर्च कट्टी गरेको पाइएकोले सोही ऐनको दफा १५ बमोजिम व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी नपाउने भनी कार्यालयबाट भएको निर्णय कानून सम्मत देखिएको त्यस्तै तयारी वस्तुको अन्तिम मौज्जात कम मूल्याङ्कन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा निवेदकले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) र (८) बमोजिम अन्तिम मौज्जातमा रहेको कच्चा पदार्थको लागत गणना गर्दा सोही दफाको उपदफा (३) र (४) बमोजिम कायम हुनु पर्ने मूल्यभन्दा रु. ४८,४५,५९४।- कम मौज्जात गरेको हुँदा सोही ऐनको दफा १५ बमोजिम व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी नपाउने भनी मूल्याङ्कन कार्यालयबाट भएको निर्णय कानून सम्मत देखिएकोले र उद्योगतर्फ स्थानिय विक्री आय कायम सम्बन्धमा निवेदकले विशेष उद्योगले गरेको

निकासीबाट प्राप्त बिक्री आयमा समावेश गरेको रकम रु.१,४८,२६,१५,८७१।- लाई आय विवरणसाथ संलग्न वित्तीय विवरण अनुसारको स्थानिय बिक्री रु.७,२६,५६,४६२।- र निर्यात बिक्री रु.१,४०,९९,५९,४०९।- कायम गरी सोही आधारमा निर्यात बिक्री (औद्योगिकतर्फ) तथा स्थानिय बिक्री (औद्योगिकतर्फ) को करयोग्य आय कायम गरी कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण कानूनसम्मत देखिएको हुँदा निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय।

७. ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेशको क्रममा नोकसानी खर्च बढी कट्टी गरेको, ब्याज खर्च अमान्य कानून बमोजिम नभएको भनी अमान्य गरेको, कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी दावी, तयारी वस्तुको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च लिएको तथा उद्योगतर्फ स्थानिय बिक्री आय कायमका सम्बन्धमा करदाताको माग बमोजिम नहुने गरी निर्णय गर्दा लिईएका आधार एवं कारण मौजुदा कानूनी व्यवस्था प्रतिकुल हुने गरी भएको हुँदा उक्त आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी भन्ने समेत व्यहोराको करदाताको तर्फबाट मिति २०७७।०६।२९ मा यस न्यायाधिकरण समक्ष पेश भएको पुनरावेदन पत्र।
८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु। प्रारम्भिक सुनुवाईको क्रममा प्रत्यर्थी झिकाउने प्रयोजनको लागि प्रस्तुत आदेश प्रयाप्त रहेकोले सहकर्मी लेखा सदस्यको रायसंग सहमत हुन नसकेकोले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ५(३) बमोजिम गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०१।०२ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरु मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरु समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको आ.व. २०७२।०७३ को संशोधित कर निर्धारण आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा सो आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी र विद्वान

सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको निर्णय तथा सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय समेत विधिसम्मत रहेको हुँदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।

१०. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फका विद्वानहरुबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश तथा सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? करदाताको जिकिर पुन गर्न सक्छ, सक्दैन भन्ने प्रश्नमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
११. करदाताको पहिलो पुनरावेदन जिकिर ठूला करदाता कार्यालयले अन्तिम कर निर्धारण आदेशको क्रममा करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० को उपदफा (१) को खण्ड (ख) विपरित आ.व. २०७१।०७२ को संशोधित कर निर्धारण हुँदा रु.३,८६,९४,६७९। - करयोग्य आय कायम हुन गएको हुँदा बढी समायोजन गरेको नोक्सानी रु.४,३२,४२,६८२। - ले खर्च कट्टि नपाउने भनी गरेको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर हुनुपर्ने भनी जिकिर लिएको देखियो। करदाताले यही जिकिर प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदनमा पनि लिएको र विभागबाट मिति २०७७।२।२५ मा निर्णय हुँदा नोक्सानी कट्टि सम्बन्धमा निवेदकले लिएको जिकिर तथा प्रमाणको छानविन, विश्लेषण एवं भिडान गरी पुनः संशोधित कर निर्धारणको लागि कार्यालयमा पठाउनुपर्ने ठहर्छ भनी निर्णय भई करदाताको मागको संबोधन गरेकोले यो शिर्षकको पुनरावेदन जिकिर औचित्यहिन देखिँदा थप विवेचना गरिरहनु परेन।
१२. करदाताको दोस्रो पुनरावेदन जिकिर ब्याज खर्चका सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। उद्योगले विभिन्न पार्टीहरुलाई नगद रकम पेशकी नदिई आर्थिक वर्षमा उद्योगले तयारी जुट वस्तु तथा अन्य सामान विक्री कार्य गरे वापतको रकम बक्यौता रहेको र बक्यौता निरन्तर ताकेता गरिएकोमा हाल ती उद्योगहरु सञ्चालनमा नरहेको साथै उद्योगले उक्त आ.व.मा विभिन्न फर्महरुलाई आसामीमा राखिएको हुँदा रु.३,७६,९९३। - मा औसत ब्याज गणना गरी ब्याज खर्चबाट कट्टी गर्ने दावी गरेकोमा उक्त ब्याज खर्च अमान्य गरी प्रत्यर्थी कार्यालयहरुबाट भएको निर्णय बदर गरिनु पर्दछ भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा एकातर्फ पुनरावेदक करदाताले विभिन्न बैंकहरुबाट विभिन्न शीर्षकमा कर्जा उपभोग गरे वापत रु. ३,६७,२३,२०६। - ब्याज खर्च कट्टी गरेको तर अर्कोतर्फ आफ्ना सम्बद्ध निकाय भूकूटी पल्प एण्ड पेपरलाई Advance वापत रु.३,७६,९९३। - दिएकोले सो को ब्याज खर्च

कट्टी दिन नमिलने भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ (१) (क) मा “कुनै आय वर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यका लागि सिर्जना भएको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो रकम सोही वर्ष प्रयोग गरिएको वा सो वर्षमा प्रयोग गरिएका कुनै सम्पत्ति खरिद गर्न प्रयोग गरिएको हुनुपर्ने छ” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले रकम अभाव भएको भनी बैंकबाट कर्जा लिई सो मा लाग्ने ब्याज रकममा कट्टी दावी गरेको देखिन्छ भने आफूले लिन बाँकी रकमलाई उठाउने प्रयास गरेको देखिँदैन। यसरी सम्बद्ध पक्ष भूकुटी पल्प एण्ड पेपरलाई बिना व्याज Advance वापत रकम दिएको देखिएको अवस्था देखिँदा सापटी रकममा पुनरावेदक करदाताले प्रस्तुत आ.व. को ऋण रकममा भुक्तानी गरेको औषत वार्षिक ब्याजदर ८.२२ प्रतिशतका दरले हुने ब्याज रकम रु.३०,९८८।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४(१) बमोजिम खर्च कट्टी दिन नमिलने भनी सुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय मिलेकै देखिन आयो।

१३. करदाताको तेस्रो पुनरावेदन जिकिर कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। कच्चा जुटको अन्तिम मौज्जात गणना आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) को कानूनी व्यवस्था बमोजिम औसत लागत तरिका अवलम्बन गरी भएको हुँदा अन्तिम मौज्जात न्यून गरी बढी व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी नलिएको भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा उद्योगले प्रस्तुत आ.व. मा कच्चा पदार्थ (जुट) को अन्तिम मौज्जात ३,२७,१७७ के.जी.को मौज्जात मूल्यांकन रु.२,६२,२७,०७६।- कायम गरेको तर कर परीक्षणको क्रममा कच्चा पदार्थको प्रति के.जी. औषत उपभोग दर रु.८०.१६ को आधारमा अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन गरेको देखिएकोले करदाताले उक्त अन्तिम मौज्जातको पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम मूल्यांकन गर्दा रु.२९,७२,५५५।- वरावरको न्युन मूल्यांकन गरेको हुँदा उक्त रकममा खर्च कट्टी दिन नमिलने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदाताले मिति २०७५।११।०४ मा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पेश गरेको लिखित जवाफमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ उपदफा (८) अन्तर्गत कच्चा जुट खरिदको औषत लागत वार्षिक दरबाट नै अन्तिम मौज्जातको गणना गरेको र आयकर ऐन, २०५८ लागू भए देखि नै यस उद्योगले वार्षिक औषत तरिकाबाट मौज्जात गणना कार्य गर्दै आएको भनी स्पष्ट जवाफ दिएको देखियो। यस सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरले कुनै आधार र कारण उल्लेख नगरी पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन गरिका बमोजिम मूल्यांकन गर्दा रु.२९,७२,५५५।-

न्यून मूल्यांकन हुन जाने भई व्यापार मौज्जात लागत खर्च बढी दावी गरेकोले लागत खर्च कट्टि नपाउने निष्कर्षमा पुगेको देखियो। यसरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) ले पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका वा भारत औषत लागत तरिकाबाट व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्न छनौट गर्न सक्ने अधिकार करदातालाई प्रदान गरेको परिप्रेक्ष्यमा कर कार्यालयले आफैले पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर भनी निर्देशित (Dictate) गर्न मिल्ने देखिएन। त्यसैले यो शिर्षकको संशोधित निर्धारण न्यायोचित र कानून सम्मत नदेखिंदा बदर उल्टी हुने देखियो। अब करदाताले विगतका वर्षहरूमा कुन तरिकाबाट गणना गरेको रहेछ ? यो आर्थिक वर्षमा गणना तरिकामा आफू खुशी परिवर्तन गरेको हो वा होइन ? आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) को खण्ड (क) बमोजिमको भारत औषत लागत तरिका बमोजिम व्यापार मौज्जातको लागत गणना गरेको छ वा छैन भन्ने सम्बन्धमा जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी कानून बमोजिम पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्न शुरु ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पठाउन उपयुक्त हुने देखियो।

१४. करदाताको चौथो पुनरावेदन जिकिर तयारी वस्तुको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको क्रममा प्रस्तुत आ.व.को व्यापार मौज्जातको लागत खर्च गणनामा तयारी वस्तुको अन्तिम मौज्जात रु.८,०३,८१,१२९।- रहेकोमा करदाताले अन्तिम मौज्जात वापतको रकम रु.४८,४५,५९४।- कायम गरी बढी लागत खर्च दावी गरेको हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५(४) बमोजिम लागत खर्च कट्टी नपाउने भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। लेखाको सिद्धात विपरित वस्तुको मूल्यमा शुरु मौज्जात, विक्री मूल्य र अन्तिम मौज्जातबाट निकालेको रकमलाई उत्पादन लागत भनी कम मूल्यांकन गरेको हुँदा फरक देखिएको रकमलाई आयमा समावेश गर्नु कानूनसम्मत नहुने हुँदा सुरु निर्णय बदर हुनुपर्दछ भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। प्रस्तुत विवादको सम्बन्धमा मौज्जात कानूनी व्यवस्थालाई मध्यनजर गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (३) मा "कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसायको व्यापार मौज्जातको सुरु मूल्य गत आय वर्षको अन्त्यको सो व्यवसायको व्यापार मौज्जातको अन्तिम मूल्य हुनेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। साथै सोही दफाको उपदफा (४) मा "देहायमा उल्लिखित रकममध्ये जुन घटी हुन्छ त्यसलाई सो आय वर्षको व्यवसायको व्यापार मौज्जातको अन्तिम मूल्य मान्नु पर्नेछ:- (क) सो आय वर्षको अन्त्यको व्यवसायको व्यापार मौज्जातको लागत वा, (ख) सो आय वर्षको अन्त्यको

व्यवसायको व्यापार मौज्जातको बजार मूल्य।" भन्ने कानूनी व्यवस्था उल्लेख भएको पाईन्छ। करदाताले उक्त कानूनी व्यवस्थाको अवलम्बन नगरी आ.व. २०७२।०७३ को अन्तिम मौज्जातमा रहेको Finished Goods को अन्तिम मौज्जात रू.८,०३,८९,९२९।- रहेकोमा बढी लागत दावी गरेको रू.४८,४५,५९४।- अमान्य गर्ने भनी गरिएको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ अनुकूल देखिँदा अन्यथा गर्न परेन।

१५. करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकिर निर्यात तर्फको कर योग्य आय रू.५,९०,५४३।- हटाई औद्योगिक तर्फको करयोग्य आयमा समावेश गरी २० प्रतिशतका दरले कर गणना गरेको सम्बन्धमा रहेको देखियो। करदाता उद्योगले उत्पादन गरेको वस्तुहरू निर्यातबाट आय गरे पनि स्थानियबाट आय आर्जन गरे पनि उद्योगको खर्च आम्दानी एकै हुने साथै आय विवरण पेश गर्दा अनुसूची-५ मा आयकर ऐन बमोजिम भरेको कारण प्रस्तुत आ.व.को स्थानिय आम्दानी अलग राख्नु नपर्ने भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाताबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको क्रममा करदाताको वित्तिय विवरण बमोजिम स्थानिय विक्री रू.७,२६,५६,४६२।- र निर्यात रू.९,४०,९९,५९,४०९।- रहेको हुँदा करदाताको स्थानिय विक्री अन्तर्गतको औद्योगिक आय र निर्यात विक्री कारोवारमा फरक करको दर आकर्षित हुने हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११(४) आकर्षित हुनेमा करदाताले सो नगरेकोले औद्योगिक तर्फको आय रू.५,९०,५४३।- निर्याततर्फको करयोग्य आयबाट हटाई औद्योगिकतर्फको करयोग्य आयमा समावेश गरी सोही ऐनको अनुसूची-२ बमोजिम २० प्रतिशतका दरले हुने रकम कर गणना गर्नुपर्ने भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदाताले ठूला करदाता कार्यालय समक्ष पेश गरेको आयविवरणमा व्यवसायबाट प्राप्त विक्री आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम रू.९,४८,२६,९५,८७९।- रहेको भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ। उक्त विवरणमा स्थानिय विक्री वापतको रकम रू. ७,२६,५६,४६२।- र निर्यात विक्री रकम रू.९,४०,९९,५९,४०९।- उल्लेख गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११ को उपदफा (४) मा "उपदफा (१),(२),(३) को खण्ड (क) र (ख), उपदफा (३क), (३ख), (३ग) र (३घ), अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (१३), (१४) र (१५) र अनुसूची-१ को दफा २ को उपदफा (२), (३), (३क) र (४) बमोजिमका व्यक्तिले आयको गणना गर्दा अन्य छुट्टै व्यक्तिद्वारा सो आय मात्र प्राप्त गरे सरह मानी सो आयको गणना गर्नु पर्नेछ।" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची-१ को दफा २ मा निकायको सम्बन्धमा लाग्ने करको दरबारे उल्लेख गरी सो लाग्ने करको दरमा सोही ऐनको दफा ११ ले व्यवसायिक छुट तथा सुविधाहरूको व्यवस्था गरेको देखिन्छ। विशेष उद्योगलाई लाग्ने

कर, उत्पादनमूलक उद्योगले उत्पादन गरेको वस्तु निर्यात गरी प्राप्त आयमा लाग्ने करको र १२ सय वा सोभन्दा बढी नेपाली नागरिकलाई बर्ष भरी नै प्रत्यक्ष रोजगारी दिने विशेष उद्योगलाई लाग्ने कर आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची-१ को दफा २ को उपदफा (३क) तथा सोही ऐनको दफा ११ को उपदफा (३) देहायको खण्ड (क) एवं उपदफा (३ड) बमोजिम करको दर फरक-फरक हुने व्यवस्था उल्लेख भएको पाईन्छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ बमोजिम दाखिला गरेको आय विवरण अनुसार करको दर फरक भएकोले सोही ऐनको दफा ९६ बमोजिम दाखिला गरेको आय विवरण अनुसार करको दर फरक भएकोले सोही ऐनको दफा ११ को उपदफा (४) को व्यवस्था बमोजिम अनुसूची-१ को दफा २ को उपदफा (२),(३), (३क) र (४) बमोजिमका व्यक्तिले आयको गणना गर्दा अन्य छुट्टै व्यक्तिद्वारा सो आय मात्र प्राप्त गरे सरह मानी सो आयको गणना गर्नु पर्नेछ भन्ने कानूनी प्रावधानको अधिनमा रही निर्धारणयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११ को उपदफा (५) बमोजिम करयोग्य आय गणना गर्नुपर्ने देखिन्छ। यस अवस्थामा करदाताले साधारण व्यवसायबाट प्राप्त विक्री आयमा समावेश गरेको रकमलाई आय विवरणसाथ संलग्न वित्तिय विवरण अनुसारको स्थानिय विक्री तथा निर्यात विक्री कायम गरी सोही आधारमा निर्यात तर्फको करयोग्य आयबाट हटाई औद्योगिक तर्फको करयोग्य आय कायम गर्ने गरी प्रत्यर्थी कार्यालयहरूबाट भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा अन्यथा परिवर्तन गरिरहनु परेन।

१६. तसर्थ माथि विवेचित आधार र कारणबाट करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७२।०७३ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठुला करदाता कार्यालयले कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात मूल्याङ्कनलाई मान्यता नदिई बढी मौज्जात लागत खर्च कट्टी नपाउने गरी मिति २०७५।०४।१७ मा गरेको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय समेत उक्त शिर्षकको हकमा मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी भई पुनःसंशोधित कर निर्धारण गर्न शुरुमा पठाउनु पर्ने ठहर्छ। अन्य शिर्षकमा करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. माथी ठहर खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम पुनरावेदक करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७२।०७३ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठुला करदाता कार्यालयले कच्चा पदार्थको अन्तिम

मौज्दात मूल्याङ्कनलाई मान्यता नदिई वढी मौज्जात लागत खर्च कट्टी नपाउने गरी मिति २०७५।०४।१७ मा गरेको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।२५ मा भएको निर्णय समेत उक्त शिर्षकको हकमा केही उल्टी भई पुनःसंशोधित कर निर्धारण गर्न शुरुमा पठाउनु पर्ने ठहरी फैसला भएकोले उक्त शीर्षकमा जे जो बुझ्नु पर्छ बुझी पुन निर्णय गर्नु भनी प्रस्तुत फैसलाको प्रतिलिपी सहित ठूला करदाता कार्यालयमा लेखी पठाईदिनु।

२. माथि प्रकरण नं. ११ मा उल्लेख भए बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०७७।२।२५ को निर्णयानुसार नोक्सानी कट्टी शिर्षकमा पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नु भनी ठूला करदाता कार्यालयलाई लेखी पठाईदिनु।
३. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
४. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
५. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
६. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

बासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

ईति सम्वत् २०८० साल बैशाख १२ गते रोज ३ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको द्वाप